

MER OM MASSLEBERG OCH JÖRLOV

Fornlämningarnas utbredning och studier av äldre historiska kartor visar att dalgången använts för boende i flera tusen år. Forntida gravar och hällristningar ligger i karaktäristiska lägen på båda sidor av dalen och gårdarna ligger på så kallade impediment i odlingsmarken eller vid dess kant. (Med impediment avses ett litet markområde som aldrig varit uppodlat, ofta på grund av att här finns berg i dagen.) En skylt med karta över fornlämningarna i dalen finns vid stenkammargraven i Massleberg.

Byarna finns skriftligt belagda från 1300-talet och de historiska bytomterna är fortfarande bebyggda. Namnet Jörlov har tolkats som Jarllev vilket betyder ungefär ämbetsgods för en jarl.

På vägen mellan Massleberg och Jörlov finns en ristning, som inte är imålad. Platsen är skyltad och parkering finns. Figurerna är djupt och tydligt huggna. Ristningen kan trots detta vara svår att se beroende på ljuset. Tydligast är den i kvälls- och morgonljus.

UTGÅNGSPUNKTEN

Tips om fler besöksmål hittar du på Bohusläns museum samt på www.utgangspunkten.se

FORNLÄMNINGAR I MASSLEBERG OCH JÖRLOV:

Massleberg och Jörlov är belägna nordost om Skee i Strömstads kommun. Från väg E6 kör av vid Skee och passera Skee kyrka, fortsätt mot Jörlov cirka fem kilometer nordost till skyltat fornminne Massleberg. Parkera vid hemvärnsgården. Fortsätt vägen mot Jörlov cirka 1 kilometer norrut till en ladugårdsplan på höger sida. Parkera på ladugårdsplanen, ristningarna finns bakom ladugården.

Hällristningarna vid Jörlov är inte tillgängliga med barnvagn och rullstol.

FORNLÄMNINGAR I MASSLEBERG OCH JÖRLOV:

Jag hade upptäckt att det runt omkring där jag bor finns minnesmärken från alla de förhistoriska epokerna. Äldre och yngre stenålder, bronsålder, järnålder och medeltid.

FORNLÄMNINGAR I MASSLEBERG OCH JÖRLOV: En fot stack fram under mossan

I ett mjukt böljande landskap i en typisk bohuslänsk sprickdal i nordöstra delen av Strömstads kommun ligger gårdarna Massleberg och Jörlov. Området kring gårdarna är mycket rikt på fornlämningar. De äldsta bosättningsspåren är flera stenåldersboplatser och för ungefär 5 000 år sedan byggdes en stenkamargrav, en så kallad gånggrift, i slutningen ner mot dalgången. På andra sidan infartsvägen till gården Massleberg ligger ett stort gravfält från järnåldern.

Allra flest är dock lämningarna från bronsåldern. Utmed dalgångens västsida finns ett flertal koncentrationer med hällristningar, varav ett par tillhör Bohusläns mest intressanta.

Hällristningarna vid gården Massleberg ligger i en långsmal dalgång och är omkring 3000 år gamla. De innehåller bland annat en mycket berömd jaktscen där en stor kronhjort omringas av hundar och jägare.

Kanske kan det handla om rituell jakt av något slag. En av ristningarna vid Massleberg upptäcktes av en av bygdens ungdomar. Gunvor Maxén är en mycket aktiv hembygdsforskare och startade den studiecirkel som ledde till upptäckten.

– Jag hade upptäckt att det runt omkring där jag bor finns minnesmärken från alla de förhistoriska epokerna. Äldre och yngre stenålder, bronsålder, järnålder och medeltid, säger Gunvor Maxén .

Hon startade en studiecirkel för traktens unga. Man rörde sig i skog och mark, Gunvor berättade om områdets kulturhistoria samtidigt som man røjde sly och snårskog.

– Ungdomarna blev väldigt intresserade. En pojke, Christer Johansson, fick på en berghäll se en figur som liknade en fot. Vi grävde bort jorden och där

fanns en ny stor hällristning. Senare hittade vi ytterligare hällristningar i området. Det var en rolig tid!

Gunvor Maxén bor på gården Jörlov. I en vacker gårdsmiljö ligger här, på en häll bakom ladugården, en stor hällristning. Här finns bland annat så kallade voltigörer, människofigurer som gör baklängesvolter. De är ganska vanliga på hällar i Bohuslän och man anser att de är en del i någon slags rit. Här finns också hjortar, flera skepp samt ett antal skålgropar.

Skålgropar är små uthuggna fördjupningar i berget som antingen är fristående figurer eller detaljer i andra ristningar. Gropformen gör att forskarna har trott att de är gjorda för att fyllas med något. Så sent som under 1800-talet hände det att man smorde in dem med fett som offer till älvorna. Därför har de också kallats älvkvarnar.